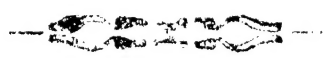

કુરુપુ સુરત જીવિની ભૂગોળ.

સુરતજીવિની ત્રિશલોના ગુજરાતી
જાન્યોત્સવોના વિદ્યાર્થીઓને
જાન્યોત્સવો સોજવા માટે.

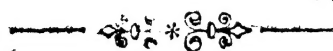

સુરતનાશુભક, પેશાવરક, પ્રેસમાં માસિક અનુબંધ,
પાકદામાન પરિણત, દીક્ષાતન રમુજ ભંડાર, દુચકા
સંગ્રહ, કલગીતરાના ખ્યાલ, હાથતાલુ શીક્ષક,
ધોતીના કપડાની વ્યાપકી, વગેરેના
પ્રગટ કરનાર તથા વેચનાર મનચેરજીમસેજી
પોસ્ટવાળાએ છાપી.
સંત ૧૯૫૬

કિમત બે આના.

સુરત જીવ્હાની ભૂગોળ

દિશાઓ.

સ--છોકરાઓ બોલો તો દિશાઓ કેટલી છે?

જ--દિશાઓ ચાર છે. ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ ને પશ્ચિમ.

સ--દિશાઓ કેમ પારખવી તે તમે જાણો છો.

જ--હાજી. સુરજ ઉપરથી. સુરજ ન દેખાતો હોય તો ધુરજના તારા ઉપરથી; અને તારો પણ નહીં દેખાતો હોય તો વાહાણના હોઠાપત્રથી. એ યંત્રો એક સોય હોય છે, તે હમેશાં ઉત્તર તરફ રહે છે, ને ધુરજનો તારો પણ ઉત્તરેજ હોય છે.

સ--પૂર્વ અને પશ્ચિમ દિશા કેમ જાણવી.

જ--જેણીગમ રોજ સુરજ હોતો હોય તે પુરવ દીશા અને રોજ સાંજે સુરજ આપમતો હોય તે પશ્ચિમ દિશા જાણવી.

સ--પૂર્વ તથા પશ્ચિમ દિશાના પીળા નામ શું છે?

જ--પૂર્વ દિશાને જગમણી અને પશ્ચિમ દિશાને આપમણી દિશા કહે છે.

સ--ત્યારે ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશા કેમ જાણયે.

જ--આપણે પુરવ તરફ મો ફરીને હબા રહીએ તો જેણીગમ આપણો હાથ આવે તે ઉત્તર, અને જેણીગમ જમણો હાથ આવે તે દક્ષિણ દિશા.

સ--જ્યારે નકશો સામો ટાંગ્યો ત્યારે તેની ચારે દિશા કેમ જાણાય છે.

જ-- નકશો સામે ચનો સીધો મુક્યો તો જે ઉપરનો ભાગ આવ્યો હતો તે ઉત્તર દિશા. નીચનો ભાગ લગતો રહ્યો તે દક્ષિણ દિશા; નકશા સામા ઉમા ને જેણીગમ જમણો હાથ આવે તે પૂર્વ દિશા, ને જેણીગમ ડાબો હાથ આવે તે પશ્ચિમ દિશા જાણવી.

સ-- ખુલાઓ કેટલા છે ને તે કયા કયા ?

જ-- ચાર. અગ્નિ, નૈઋત્ય, વાયુ, અને ઈશાન.

સ-- ચારે ખુલાઓ કઈ કઈ દિશાની વચ્ચે આવેલા છે.

જ--પુરુ અને દક્ષિણ વચ્ચેનો અગ્નિ, દક્ષિણ અને પશ્ચિમ વચ્ચેનો નૈઋત્ય, પશ્ચિમ ને ઉત્તર વચ્ચેનો વાયુ અને ઉત્તર અને પૂર્વની વચ્ચેનો ઈશાન.

(ભુગોળની વ્યાખ્યા.)

સ-- છોકરાઓ તમે નકશો જોયો છે, નકશો એટલે શું ?

જ-- હાજી. નકશો એટલે આખી પૃથ્વી કે તેનો કંઈક ભાગ કે દેશ કે શહેર વગેરેનો ચિત્રથી નમુનો દર્શાવેલો તો.

સ-- સીમાડો, સડક અને રેલવે એટલે શું ?

જ--સીમાડો એટલે સીમ અથવા હદ. સડક એટલે કાચો બાંધેલો રસ્તો, અને રેલવે એટલે લોઢાની સડકનો પાટો બાંધેલો રસ્તો.

સ-- નકશામાં કાચી પાટી સડક અને રેલવે કેમ ઓળખાય છે ?

જ-- નકશામાં એકવડી લીટી દોરી હોય તે કાચી સડક. એવડી લીટી દોરી હોય તે પાટી સડક અને એવડી લીટી પર કાંચરા પાડ્યા હોય તે રેલવેની સડક જાણવી.

સ-- ગામ એટલે શું ?

જ--જ્યાં થોડાંક જથાથાંધ ઘરની વસ્તી હોય તે.

સ-- ત્યારે ગામડું કોને કહીએ.

જ-- જ્યાં ધણાજ યોડાં ઝુપડાં જેવાં ધરની વરતી હોય તે.

સ-- કસબો કોને કહીએ.

જ-- પ્રગણાતું જે સહ્યા મોટું ગામ તેને કસબો કહે છે.

સ-- શહેર કોને કહીએ.

જ-- જ્યાં મોટાં મોટાં છોખાંધ ને ધણાં કારખાંધ ધરા બાંધેલા હોય અને સારાં સારાં ચડતાં તથા બગ્ગર હોય, અને તેમાં ધણાં પરા ને ફળીઆ હોય તે શહેર.

સ-- પ્રગણું એટલે શું.

જ-- જેમાં મોટાં અને નાના ગામો ધણાં આવેલા હોય તે.

સ-- ત્યારે તાલુકો એટલે શું ને તેના ઉપરી અધિકારીને શું કહે છે.

જ-- તાલુકો એટલે ગાદાલ, અથવા પ્રગણું કરીને કહેવાય છે તે. ને તે ધણા ગામો થઇને બંધાયેલા છે. ને તેના ઉપરીને અમલદાર કહે છે.

સ-- જલ્લો એટલે શું.

જ-- જલ્લો એટલે જે ધણાંએક પ્રગણું અથવા તાલુકા મલીને થયેલો તે.

સ-- નદી કોને કહીએ.

જ-- જે પાણીનો ધોધ પવનમાંથી અથવા સરોવરમાંથી નીકળીને ઢળતી જગામાં થઇને સમુદ્રને મળે છે તે.

સ-- નદીનું મુળ અને મુખ તે શું.

જ-- જે પવન કે સરોવરમાંથી નદી નીકળે છે તે ટેકાણાને મુળ અને જ્યાં નદી દરિયાને મળે છે તે ટેકાણાને મુખ કહે છે.

સ--ત્યારે ખાડી કાને કહે છે.

જ--દિનિયાને ગળવાની આવમજ્જ ભરતીનું પાણી માહે આવે એવું નદીનું મુખ ને પોહાણું થાય છે તેને ખાડી કહે છે.

સ--દરિયા કાને કહે છે.

જ--માહાસાગર કરતાં ને નાનો પાણીનો ભાગ તે.

સ--તળાવ કાને કહે છે.

જ--તળાવ એટલે નાનું સરોવર, અથવા ને નાનો પાણીનો ભાગ ચોતરફ જમીનથી વીંટાયેલો તે.

સ--એટ કાને કહીએ.

જ--ચોતરફ ફરતું પાણી ને વચમાં ને જમીનનો ભાગ તે એટ.

સ--ખંદર એટલે શું.

જ--નદી કે દિનિયા કાંઈ વેપારના મથકનું ને શહેર અથવા કસબો આવેલો તે ખંદર.

સ--ડુંગર પાડડ અને પર્વત એટલે શું.

જ--જમીન ઉપર ને મોટા ઊંચા ટેકરા હોય તે ડુંગર, એવા એવા બ્રહ્માંડુંગર સાથે જોડાઈને પૃથ્વીની સપાટીથી ધણા ઊંચા મચલા તે પાડડ, અને એવા એવા ઊંચા પાડડ જોડાઈને સાથે લાંબા પથરાયેલા તેને પર્વત કહે છે.

સુરત જીલ્લો.

સ--છાકરાઓ બોલો સુરત જીલ્લો ક્યાં આવ્યો છે.

જ--સુરત જીલ્લો એ ગુજરાત પ્રાંતમાં અથવા જીલ્લા કરતાં છેક દક્ષિણે આવેલો છે.

સ--સુરત જીલ્લાની ચારે દિશાએ શું શું આવ્યું છે.

(૫)

જ--ઊતરે કીમ નદી તથા બહચ જલ્લો, દક્ષિણે દમણ ગંગા નદી તથા થાણા જલ્લો, પુરવે વડોદરા તથા રાજપીપળાનું સરથાન ને ગાયકવાડ વાંસદા તથા શરમપેદરના રામને ક મુલક, પશ્ચિમે ખંભાતનું અખાત તથા અરબી સમુદ્ર છે.

સ--સુરત જલ્લામાં નદીઓ તથા ખાડીઓ કમ કમ આવી છે. તે બોલો, અને તે દરેકપર કયા કયા કસબા તથા ગામો આવેલાં છે તેનાં પણ નામ દો.

જ--કીમ નદી ઉપર--છલાવ, કઠોદરા.
શ્રીના નદી ઉપર--મગવા; ઓરપાડ.
તેના ખાડી--વાસ્વા, તેના ઇંછાપોર.
તાપી નદી-સુરત સદેર વરંઆવ, વોરા કઠોર કામરેજ,
બહુધાન કઠોદ માંડવી

મીઠાળા નદી—મરોલી, બારડેલી ને વીયારા.

પૂર્ણા નદી—જલાલપોર નવશારી મટવાડ વાલોડ બુહારી ને અંતાપોર.

અંબીકા નદી—ખીલીમોરા કુછોલી, ઉનાઇ.

કાવેરી નદી—ચીખલી. ઝોવરંગા નદી—વલસાડ.

પાર નદી—બગોદ હરીઆ, હિમરસાદી બાલદા પારડી.

પરીઆલી અથવા કાથળ ખાડી—પલસાણા.

કોલક નદી—કોલક, બગવાડ, તુલવાડા. દમણ ગંગા નદીપર દમણ.

સ--સુરત જલ્લામાં સૌથી મોટી નદી કઈ, ને તે કયાંથી નીકળીને કોને મળેય.

જ--મહારી મોટી નદી તાપી. ને સાતપુડાના પાહાડમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે.

સ--સુરત જીલ્લામાં ડુંગરો કયા કયા આવયા છે.

જ--એમાં એક મોટો ડુંગર વલસાડ પ્રગણામાં પારનેરાનો છે.

સ--સુરત જીલ્લામાં રેલવે કયા કયા પ્રગણામાં આવી છે.

જ--ઝોરપાડ ચોર્યાશી જલાલપોર, વલસાડ પારનેરા ને પારડી.

સ--એ જીલ્લામાં આગગાડીના રેલવેના સ્ટેશનો કયાં-કયાં આવયા છે.

જ--એ જીલ્લામાં મોટાં સ્ટેશનો ગાયકવાડી ગામના મલી કુલ્શે ૧૫ છે. તેના નામ, ડી.મ. સાયણ, અમરોલી, સુરત કાંકગાખાડી સચીણ મરોલી, નવસારી, અમલસાડ, ખીલી-મોરા, ડુંગરી, વલસાડ, હરીઆ પારડી ઉડવાડા ને વાપી.

સ--સુરત જીલ્લામાં ગામ અને વસ્તી કેટલા માણસની.

જ--ગાયકવાડી ગામ શીવાયે ૮૫૮ મામ અને એ જીલ્લાની વસ્તી ૭૩૦૬૩૬ માણસની છે.

સ--એ જીલ્લામાં પારશી લોખોની વસ્તી ઘણીખરી કયા કયા ગામો તથા કસ્યામાં છે.

જ--મોરા, સુંદાળી, જાદા, અડાજણ, રાંદેર સુરત, નવસારી, ગણદેવી, ખીલીમોરા. વલસાડ, ઉડવાડા પાલ ને શીંગણપોર,

સ--સુરત જીલ્લામાં મોટાં ગાયકવાડી કસ્યા તથા મહાલો કયા આવયા છે.

જ--વસ્વારી, ગલા, વરીઆવ, કામરેજ, ટીંબા. બલેશ્વર, મ-રોલી તેલારા, મહુવા, નવસારી, ગણદેવી, ખીલીમોરા અના-વન, અંતાપુર, વલવાડા, વીઆરા, વગેરે.

સ--સુરત જીલ્લામાં ગાયકવાડી શીવાય ખીજ દેશી રાજ્યો કન-યાં કયાં અને કયાં આવયાં છે.

જ-- સચ્ચીણ સંસ્થાન ચોરવારી પ્રગણાની હદમાં, વાંસઢા સં-
સ્થાન ચીખલી પ્રગણાની પુર્વે ધરમપોર સંસ્થાન વલસાડ
પ્રગણાની પુરવે છે.

ચ-- સુરત જિલ્લાના કયા કયા ગામોમાં જાત્રા જરાય છે,

જ-- સરસ મોરા, કુલપાડા, કતારગામ, બહુધાન દેવજી બના-
ઈ ઉદવાડ ને કુંતા.

સ-- સુરત જિલ્લામાં મીઠબંદરે કયાં કયાં ગામોમાં આવેલા છે.

જ-- એ જિલ્લામાં મીઠબંદર કુંદીઆણા, જિઆવ, ખુડીઆ,
પનાર, જરવાડા, વજેરે ગામોમાં આવેલા છે. પણ જરવાડા
શીવાન તે બધાંને હાલમાં બંધ જાયાં છે.

સ-- સુરત જિલ્લામાં બંદરની માફક કયા કયા ગામો વેપારને
સારા હાથમાં આવે છે.

જ-- જમવાદાંડી, રાંદેર, સુરત, વલસાડ, ઉમરસાડી, ટોલક,
ને દમણ.

સ-- સુરત જિલ્લામાં મુખ્ય પાક શાને થાય છે.

જ-- ઠાંગર, કપાસ, જવવાર, ઘઉં, યાજરી, ને શેરડી.

સ-- સુરત જિલ્લામાં કેટલાં પ્રગણાં અપ્રવયાં છે. તેના નામ દો.

જ-- આઠ પ્રગણા છે. તેના નામ નીચે મુજબ.

૧ ઝોરપાડ ૩ માંડવી ૫ જલાલપોર ૭ વલસાડ

૨ ચોરવારી ૪ વારાડ ૬ ચિખલી ૮ પારડી,

સ-- સુરત જિલ્લામાં શક્ય ઉતરે કેઈ પ્રગણાં આવડું છે

જ-- ઝોરપાડ પ્રગણાં. એમાં ૧૨૦ ગામ ને વસતી ૬૬૨૫૬
માણુશ.

સ-- ઝોરપાડ પ્રગણાની આસપાસ શું શું આવેલું છે.

જ-- ઉતરે ક્રીમ નદી તથા આંકલેસ્વર પ્રગણું, પુરવે માયકા-
વાડી ગાલા તથા તેની પેલીતર માંડવી પ્રગણું, દક્ષિણે
તાપી નદી તથા ચેરયાસી પ્રગણું, ને પશ્ચિમે અંખાતનુ
અંખાત.

સ-- ઝોરપાડ પ્રગણામાં નદીઓ કઈ કઈ આપી છે.

જ-- ઉતરે ક્રીમ નદી, દક્ષિણે તાપી નદી, ત્રીજી સેના નદી
ઝોરપાડ આગલ ને ચોથી તેનાખાડી ઇછાપોર ગામ
આગળ છે.

સ-- ઝોરપાડ પ્રગણામાં મુખ્ય કરખા કયા કયા આવ્યા છે.

જ-- ઝોરપાડ ને કુડસર.

સ-- ઝોરપાડ કસબામાં કેટલા માણુશની વશતી છે, ને તેમાં
કોણ છે.

જ-- એ કસબામાં આસરે ૪૦૦૧ માણુશની વશતી છે. ને
તેમાં સખારડીનેટ જડજા મામલેતદાર તથા ફોજદાર રહે છે.

સ-- ઝોરપાડ પ્રગણાનાં મોટા ગામના નામ દો.

જ-- ભગવા, ઢાંડી, સરસ, કુંદીઆણા, મોગ, મુહાલી, ઇછાપોર,
અડામણ, કોસાડ, અમરોલી. ને વરાછા.

સ-- એ પ્રગણાના સરસ ને મોરા ગામ શાને માટે નામીયાં છે.

જ-- જાત્રા માટે.

સ-- ઝોરપાડ પ્રગણામાં રેખવેના રોશવેા કયાં આવ્યા છે.

જ-- ત્રણ છે. ક્રીમ (ખુત ખંગલો) સાયણ ને અમરોલી.

સ-- ઝોરપાડ પ્રગણાની મુખ્ય પેદાશ શું થાય છે.

જ-- જીવાર, ખઉં, ને ર.

ચોરયાશી.

સ-- ચોરપાડ પ્રગણાની દક્ષિણે જતાં કયું પ્રગણું આવે.

જ-- ચોરયાસી પ્રગણું. એમાં સુરત સીવાય ૪૮૪૩૫ માણસો છે.

સ-- ચોરયાસી પ્રગણાનું નામ શા ઉપરથી પડેલું છે.

જ-- એ પ્રગણામાં એશલ ૮૪ ગામ હતાં તે ઉપરથી. હાલ
તે એમાંના કેટલાં ગામ ગાયકવાડ તથા નવાખી ગામમાં
ગ્રુદાં પાડેલાં છે તથા ફક્ત ૬૪ ગામ એમાં હાલ છે.

સ-- ચોરયાસી પ્રગણાની ચારે દિશાએ શું શું આવેલું છે.

જ-- ઉતરે તાપી નદી તથા ચોરપાડ પ્રગણું, પુરવે ગાયકવાડી
બ્રેરવર તથા ગાયકવાડી મરોલી પ્રગણું ને પશ્ચિમે ખં-
ખાતનું અખાત તથા ચોરપાડ પ્રગણું.

સ-- ચોરયાસી પરગણામાં નદીઓ કદા કદા આવી.

જ-- એમાં તાપી ને મીઠોલા એ એ નદી છે. તાપી નદી ઉતરે
ને મીઠોલા નદી દક્ષિણે છે. તાપી નદી ઉપર એ પુલ છે.
એક રાંદેર તરફ જવાનો અને ખીલો અમરોલી જવાનો.

સ-- ચોરયાસી પ્રગણાનું મુખ્ય શહેર કયું. ને તેમાં કેટલા
માણસની વસતી છે.

જ-- મુખ્ય શહેર સુરત તેમાં ૧૦૦૭૧૪૬ માણસની વસતી
છે ને ખીલું નાનું શહેર રાંદેર તેમાં આશરે ૧૦૨૮૦
માણસની વસતી છે.

સ-- સુરત શહેર આગળ કેવી હાલતમાં હતું, અને ત્યાર
પછી તેને શોકદા કેમ પોહ્યાંયો.

જ-- એ શહેર આગળ ઘણું મોટું પશ્ચિમવાળું હતું. એમાં વે-
પાર ઘણો સારો ચાલતો. અને પાસાદાર લોકો બહુ રહેતા
હતા પણ સંવત ૧૮૭૮ની મોટી રેલ તથા સંવત ૧૮૮૩
ની મોટી આગ તથા રેલથી એ શહેરને ઘણું નુકસાન
પોહ્યાંયું છે ને ત્યારપછી એ પડતી હાલતમાં આવ્યું છે.

(૧૦)

સ-- સુરત શહેરમાં અંગ્રેજ સરકારે ક્યારે ડાહી બાંધી.

જ-- સને ૧૬૧૨માં

સ-- સુરત શહેરમાં દીવાની ફાજદારી કામના કયા કયા અધિકારીઓ રહે છે.

જ-- નાજર, પેહેલાને ખીજ વરગના સખારડીનેટ જડજ, રમદ લકાજ કોર્ટના જડજ, આસિસ્ટન્ટ જડજ, જડજ સાહેબ ફાજદાર, મામલતદાર. પોલીસ મુખિનટેન્ડન્ટ. હજુર ડીપુટી કલેક્ટર. ઘીસ્ત્રીકટ ડીપુટી કલેક્ટર. આસિસ્ટન્ટ અને કલેક્ટર સાહેબ રહે છે. એ સીવાય ખીજ જાણવા લાયક મ્યુનિસીપાલિટી ઓફીસ. એક્સીક્યુટીવ એનજીનીયરની ઓફીસ. મોટી પેન્ટ ઓફીસ. તાર ઓફીસ. અંગરેજી તથા ગુજરાતી મોટી નિશાળો. ગુજરાતી શરવે ઓફીસ દીવાની ફાજદારી જલ હોસ્પિટલ અથવા દવાખાના. છાપખાના ધરમશાળા વગેરે મુકામો તથા ઓફીસો છે. તે શિવાય સચાના સુતરથી કાપડ વણવાના ત્રણ મોટાં કરખાના છે. અને એક કાગળ બનાવવાનું કરખાનું છે. એમાં ફિલ્લો રાષ્ટ્રીનો ખાગ. હાઇસ્કુલ હોસ્પિટાલ, સ્વામીનારાયણનું મંદીર, દરિયા મેડેલ, મ્યુનિસીપાલ વગેરે જોવા લાયક જગ્યા છે.

સ-- ચોરયાસી પરગણામાં મોટાં ગામો કયાં આવયા છે.

જ-- કતારગામ. બાહા. ઉમરા. કુંભારીઆ.

સ-- એમાં માઠાંદર કયા ગામમાં આવ્યું છે ને ત્યાં કોણ રહે છે.

જ-- માઠાંદર જીઆવ ને બુડીઆમાં છે. ત્યાં સર ઝરકુન રહે છે.

સ-- ચોરયાસી પરગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયાં આવયાં છે.

જ-- સુરત કાંકરાખાડી સમીણ ને મરોલી એ ગામોમાં છે.

(૧૧)

સ- ચોરવાસી પરગણામાં શયીણના નવાખના કેટલાં ગામો છે.

જ- ૧૦ ગામ તેમાં સુખ્ય બિધતું. પુના. ગરીબર. કુમ્મશ
ઉત્તમ ભીમપોર. સચીન, વગટાણું. લાઠપોર. કનસાડ.
વએર છે.

સ- એ પરગણાની સુખ્ય ઉપજ શું છે.

જ- જુવાર અને ર.

માંડવી.

સ- ચોરવાસીની મશાન દિશા તરફ ઠયું પગાણું આવે છે.

જ- માંડવી પરગણું એમાં ૧૭૨ ચાસો, તે આસરે ૫૦૦૦
માણસો છે.

સ- માંડવી પરગણાની ચારે દિશાએ શું શું આવેલું છે.

જ- ઉત્તર ગાયકવાડી વસ્તારી પગાણું. પુરવે રાજપીપળાનું
સંસ્થાન. દક્ષિણે તાપી નદી ને બારડોલી પરગણું. પશ્ચીમે
ગાલા નથા ગાયકવાડી કામરેજ પરગણું ને અંમરેજ
ચારપાડ પરગણું.

સ- માંડવી પરગણાના કેટલા ગામ કીધા છે.

જ- સા. માંડવી, બાહુધાન, પાતળ. દેવગઢ, ફઠગાડા. હવેલી
ને બારગામ.

સ- એ પરગણામાં કુંગરો કયા કયા આવયા છે.

જ- દેવગઢ ને ફાટળ ટપ્પામાં આવયા છે.

સ- માંડવી પરગણામાં નદીઓ કય કયી આવી છે.

જ- તાપી નદી દક્ષિણે ખીણ વડીસી નદી છે. તે તાપી ન-
દીને વરેલી ગ્રામ આગળ મળે છે.

સ- માંડવી પરગણામાં મિટા દરખા તથા ગામો કયા આવ્યા છે.

જ- મોટા કર્મો માંડવી તથા તડોશ્વર. એ શીવાય બહુધાન ને હંટોલી એ માત્ર ગામો છે.

સ- માંડવી પરમણામાં કેટલાં માણસની વસતી છે.

જ- એમાં આશરે ૪૨૬૬ માણસની વસતી છે.

સ- એ પરમણાનું મહાવાન ગામ શાને વારતે નામીયું છે.

જ- બારબાર વરસે ગોદાવરીની જળા મોટી.

ખ- માંડવી પરમણાની મુખ્ય ઉપજ સું યાય છે.

જ- જુવાર, ઠાસરા, દીવેલી, ડાંગર તથા મધ.

બારડોલી.

સ- માંડવીથી દક્ષિણ તરફ જતાં કયું પરમણું આવે છે.

જ- બારડોલી પરમણું. એમાં ૧૨૪ ગામ અને ૭૪૫૦ માણસો છે.

સ- બારડોલી પરમણાની ચારે દિશાએ શું શું આવડું છે.

જ- ઉત્તરે તાપી નદી તથા માંડવી પરમણું. પૂર્વે ગાયકવાડનું રાજ્ય, દક્ષિણે ગાયકવાડી મહાવા, વલવાડા તથા અંતાર પ્રગણા ને પશ્ચિમે ગાયકવાડી હામરેજ બલેશ્વર તથા તેજારા પરમણાના ગામો.

સ- બારડોલી પરમણામાં નદીઓ કયું કયું આવી છે.

જ- એમાં તાપી નદી ઉત્તરે છે. મધ્યે મીઠોલા નદી. દક્ષિણે પુણા નદી છે.

સ- બારડોલી પરમણામાં મોટા મોટા કર્મો કયા આવતા છે.

જ- બારડોલી હડોદ, મોતા વાલોડ, વાંકાનેર ને શરમાણ.

સ- બારડોલી કર્મોમાં કેટલા માણસની વસતી છે.

જ- બારડોલી કર્મોમાં આશરે ૪૧૨૬ માણસની વસતી છે.

સ--ખારડોલી કરમો ક્યાં આવેમો છે.

જ--ખારડોલી કરમો મીઠોલા નદી ઉપર છે.

સ--ખારડોલી પરગણામાં મોટાં ગામો ક્યાં આવ્યાં છે.

જ--વરાડ, દેગામ, બુહારી, ને મોટા વાંકાનેર કંમવાવ વગેરે.

સ--ખારડોલી પરગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે.

જ--ડાંગર, જુવાર, કોદર, કપાસ, તથા શેરડી વગેરે.

જલાલપોર.

સ--ખારડોલી પરગણાની નૈરત્ય દિશા તરફ કયું પરગણું આવયું છે.

જ--જલાલપોર પરગણું. એમાં ૯૫ ગામ અને ૭૦૧૨ માણસો છે.

સ--ઉતરે પુરણા નદી ને ગાયકવાડી મરોલી તથા તેલાસ પરગણું. પુરવે ચીખલી પરગણું ગાયકવાડી મહુવા તથા વલ-
વાડા પરગણું. દક્ષિણે અંખીકા નદી તથા ગાયમવાડી ગ-
ણદેવી પરગણું ને પશ્ચિમે દરિયો આવેયો છે.

સ--જલાલપોર પરગણામાં નદીઓ કહ કહ આવી છે.

જ--ઉતરે પુરણા નદી ને દક્ષિણે અંખીકા નદી. વહી ત્રીજી-
કનઈ કમીને નાની નદી એ પરગણાની વચમાં આવી છે.

સ--એ પરગણામાં મોટા કમ્પા ક્યાં આવ્યા છે.

જ--કાળીઆવાડી તથા જલાલપોર.

સ--જલાલપોર પરગણામાં મોટા મોટા ગામો ક્યાં આવ્યાં છે.

જ--મટવાડ, અબગામ, અમલસાડ, કછેલી, આટ, ખરસાડ.
અબગામ ને સીસોદ્રા.

સ--જલાલપોર પરગણામાં કાળીઆવાડીની ઉતર તરફ જતાં
એક મોટો કરમો કયો આવે છે.

જ-- નવસારી કસબો પુરણા નદી ઊપર.

સ-- જલાલપોર પરગણામાં સચીણના નવાખના ગામો ક્યાં આવ્યાં છે.

જ-- વેડછા દોઢા ને વમણ.

સ-- એ પરગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો ક્યાં આવ્યાં છે.

જ-- એમાં રેલવેના સ્ટેશન ત્રણ છે. નવસારી અમતસાડ, ને ત્રીજુ દક્ષિણ તરફ ખીલામોગનુ સ્ટેશન છે.

સ-- એ પરગણાની મુખ્ય ઊપજ શું થાય છે.

જ-- જીવાર. ડાંગર, શેરડી. ને કપાસ.

ચીખલી.

સ-- જલાલપોર પરગણાની અગતી દિશા તરફ જતાં ક્યાં પ-
રગણુ આવે છે.

જ-- ચીખલી પરગણું એમાં ૬૩ ગામ અને ૫૯૩૫૨ માણસો છે.

સ-- ચીખલી પરગણાની આસપાસ શું શું આવેલું છે.

જ-- ઉતરે જલાલપોર પરગણું તથા ગાયકવાડી વલસાડ પર-
ગણુ. પુરવે વાસડા સંશયાનનું રાજ્ય. દક્ષિણે ધરમપોરનું
રાજ્ય ને પશ્ચિમે વલસાડ પરગણું તથા ગાયકવાડી ગ-
ણદેસી પરગણું.

સ-- ચીખલી પરગણામાં નદીઓ કયા કયા આવી છે.

જ-- અખીકા નદી ઉતરે છે. કાવેરી નદી વજ્રાલે, ચીખલી
આગળ છે ને ખીજી આવરંગા તથા ખરેસ નદી દક્ષિણ
દિશા તરફ છે.

સ-- ચીખલી પરગણામાં મુખ્ય કસબો કયો છે ને તેમાં કેટ-
લા માણસની વસતી છે,

જ- મુખ્ય કસબો ચીખલી, તેમાં ૩૧૭૮ માણસની વસતી છે.
સ- ચીખલી પરગણાની પુરવે ગાવડવાડી રાજમાં એક માણે
બઢવાળું મામ કશું ને બીજા કસબા મા છે.

જ- રવતી કિનાર વરસો વાજ સર્પીર સુદ પુનેમે માટી બત્તા
બનાય છે. તે ત્યાં કિના પહોળીતા કુંડ છે. ગણુદેવી અને
બીલીમેરા કસબા છે.

સ- ચીખલી પરગણામાં બીજાં ગોઠાં ગામો ક્યાં આવમાં છે.

જ- દેભામ, બેરગામ. આલીપુર. ને ગણુદેવી.

સ- ચીખલી પરગણાની મુખ્ય પેદાસ શું થાય છે.

જ- કોદરૂ, ડાંગિર, લીવેલી શેરડી વગેરે.

વલસાડ.

સ- ચીખલી પરગણાની પશ્ચિમ તરફ કશું પરગણું આવયું

જ- વલસાડ પરગણું.

સ- વલસાડ પરગણું કેમ થયલું છે.

જ- વલસાડ તથા આગળું પારનેરા પરગણું મહી હાલનું વ-
લસાડ પરગણું થયલું છે.

સ- વલસાડ પરગણાની ચારે દિશાએ શું શું આવયું છે.

જ- ઉતરે અંબીકા નદી ને જલણપોર તથા ગાવડવાડી ગ-
ણુદેવી પરગણું. પુરવે ચીખલી પરગણું તથા ધરમપોરનું
રાજ્ય. વલિણે પાર નદી તથા પારલી પરગણું ને પશ્ચિમે
દરીઓ એકમે અંબીકાનું અખાત છે.

સ- વલસાડ પરગણામાં નદીઓ કઈ કઈ આવી છે.

જ- એમાં અંબીકા નદી ઉતરે. કાવેરી તથા ખરેરા નદી પ્રસાન
તરફ. ઓવરંગા નદી મધ્યે વલસાડ આગળ. અને ખરે
નદી દક્ષીને છે.

સ- અખીકા નદીને ખીચું નામ શું કહે છે.

જ- અખીકાને ખીચું નામ માણુદેડિયાથી ખાતી કહે છે.

સ- વલસાડ પરગણામાં મોટા કસબા કયા આવેલા છે.

જ- વલસાડને પારનેરા.

સ- પારનેરામાં બદલુલા લયક શું આવેલું છે.

જ- વલસાડ પ્રગણના કયા ગામમાં સાહેબ લોકો હતા ખા-
વા આવે છે.

જ- વલસાડથી બે મેલ ઉપર તીયલ નામે ગામ દરિયા કિના-
રાપર આવેલું છે ત્યાં હવા ખાવા બીવ છે. કેમકે ત્યાંના
હવા પાણી સારા છે.

જ- પારનેરામાં એક મોટો ડુંગરી કાશ્વો આવેલા છે તે ગા-
મકવાડ સરકારે બાંધેલા છે ને વલસાડ એ બંદર છે.

સ- વલસાડ કસબામાં કેટલા માણુસની વસતી છે.

જ- વલસાડમાં ૧૧૭૧૫ માણુસની વસતી છે.

સ- વલસાડ પરગણાના મોટા ગામના નામ દો.

જ- બડેલી. ઊંટડી. માલવેણ, બાગડા, ઉંડાય, ખીલડી કોસંબા
પારનેરા, મગોડ, બગોદ, ચણુવામ, હમીઆ, જુતશર, છરવડા,
વગેરે. તેમાં છરવાડમાં ગીઠું પાકે છે.

સ- વલસાડ પરગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયા આવ્યા છે.

જ- ડુંગરી ને વલસાડ.

સ- વલસાડ પરગણાની મુખ્ય ઉપજ શું થાય છે.

જ- સુરડી કપાશ દીવેલી કોદરા વગેરે.

(૧૭)

પારડી.

સ- વલસાડ પરગણાની દક્ષિણે કયું પરગણું આવ્યું છે.

જ- પારડી પરગણું એમાં ૮૧ ગામ ને ૫૧૭૮૯ માણસ છે.

સ- પારડી પરગણાની આરે દિશાએ શું શું આવ્યું છે.

જ- ઉતરે પાર નદી તથા વલસાડ પરગણુ પૂરવે ધરમપોરનું રાજ્ય. દક્ષિણે દમણ ગંગા નદી તથા કોકણ પ્રાંતના યાણા જીલ્લા ને પગચીને ખાંખાતનું આવ્યાત છે.

સ- પારડી પરગણામાં નદીઓ કયા કયા આવી છે.

જ- ઉતરે પાર નદી. દક્ષિણે દમણ ગંગા નદી ને ત્રીજી કોલક નદી ખગવાડા આવળ છે. એ સીવાય પરીઆલા, ખામ, કોરી વગેરે ખીજી ખાડીઓ છે.

સ- પારડી પરગણામાં મોટા કસબા કયા આવ્યા છે.

જ- પારડી ને ખગવાડા.

સ- પારડી આવળ કાને તાળે હતું ને તેમાં હાલ કેટલા માન ; જુસની વસતી છે.

જ- પારડી એ આવળ માંડવીના રાજાને તામે હતું એમાં આસરે ૫૦૦૦ માણસની વસતી છે.

સ- પારડીમાં જાણવા લાયક શું શું છે.

જ- એમાં એક ડુંગર કીલ્લો છે તે હાલ તેડાવી નાખ્યો છે માહકરીની કચેરી હતી તે કહાડી નાખી છે. ને ફક્ત હાલ એક નાસાળ છે. ખગવાડાના આસરે જગર માણસની વસતી છે.

સ- પારડી પરગણાના મોટા ગામના નામ દો.

જ- ઉમરસાડી, કોલક. ઉદવાડા. કુતા, પરીઆ, ગોઈમા, વઘાર ફકવાડા, અખાસ, વાપી, ને પતસાણા.

સ-- પ્રએગણાના ઉમરસાડીને કોલક ગામ શાને વાસતે નામીયા છે.

જ-- એ નાના સરખા બંદરો જેવા છે તેની.

સ-- ત્યારે ઉડવાડા ને કુંતા ગામ સાને વાસતે નામીયા છે.

જ-- ઉડવાડામાં પારસી લોકોનું પુરાતન દેવક છે તેથી ઘણા પારસીઓ હર વખત ત્યા જત્રા સાર આવે છે. વલી એમાં હાલ એક દવાખાનું નીકળ્યું છે. ને કુંતા ગામમાં કુરબાનાના ઇનસપેક્ટર રહે છે તથા હર વરસ બે માસ સુધી કુંતેશ્વર માહાદેવની જત્રા ભરાય છે તેથી એ બંને ગામ પ્રખ્યાત છે.

સ-- પારડી પ્રગણામાં રેલવેના સ્ટેશનો કયા આવયા છે.

જ-- ત્રણ છે. પારડી ઉડવાડાને વાપી એટલે દમણ જવાનું સ્ટેશન.

સ-- પારડી પ્રગણું સુરત જીલ્લામાં સહિયી કઈ દિશાએ આવ્યું છે. ને એની નજીક તય દિશાએ કયું પરગણું આવ્યું છે.

સ-- એ પરગણું સુરત જીલ્લામાં સહિયી દક્ષિને છે. એની નજીક તરફ દમણ પરગણું આવ્યું છે.

સ-- દમણ કેટલા છે.

જ-- દમણ બે છે. નાનું દમણ ને મોટું દમણ.

સ-- દમણમાં કોનું રાજ્ય છે.

જ-- દમણમાં પોર્તુગીઝ એટલે શ્રીરંગીનું રાજ્ય છે. અંગ્રેજ શરકારના રાજ્યમાંથી ફોજદારી યુનોહ કરી દમણ નાસી ગયો હોય તેને પકડી શકાય છે. પણ જોયું સંબંધી નાશી ગયો હોય તો પકડી શકાતો નથી.

સ-- પારડી પરગણામાં મુખ્ય પાક શાનો થાય છે.

જ-- ડાંગર કાદરા દાવેલી સેરડી ખરસાવ વગેરે.

સમાપ્ત.

હિલબન રમુંજ ભંડાર ! કિ. રા. ગા.

રસીક વારતાના પુસ્તકો.

૩. ગા સત્યવંતો આખ્યાન ૩. ગા
 પાને સલતાનો આમેદુજ દોટોઆફ દરશાવનારી વારતા
 ૩.૫ રસિક લલિતા ! રસિક લલિતા ! ૩.૧૭
 આધુનિક સમયના જમાનાની એક રસીક સુખોપક વારતા
 ૩.૧૬ કાળીવિજય દેવીપુત્રજાતા મળ્ની વારતા ૩. ૧૬
 ૩.૧૧ મહાપદ્મિનીની વારતા દોઢરા ચોપાષ્ઠમાં ૩. ગા.
 ૩. ૨ છેલની વારતા—ચીત્રો સહિત ૩. ૨,
 છુટક પોણી કીમતે સામટો સટ ૩. ૩૭ પોસ્ટ ૩. ૧
 એમ. જી. પોસ્ટવાલા, રત્નના સ્ટામ્પ ખતાવનાર-સુરત.

દરાજનો મલમ

કોમ્પા. ૪ આના.

